ACENTUL ÎN LIMBA ROMÂNĂ LA NIVEL DIALECTAL ŞI POPULAR

AIDA TODI

Referirile la aspectele dialectale ale accentului din studiile de specialitate sunt puțin numeroase[1]; în general observații în această privință apar în articole sau monografii generale asupra unor graiuri, în lucrările mai ample de dialectologie, în cursurile universitare sau în istoriile limbii române, precum şi în studii privitoare la evoluția limbii române literare[2]. Cercetările pe care le-am întreprins până acum în domeniul vast al accentului românesc ne-au dovedit că o abordare minuțioasă a impactului accentului accentului asupra graiurilor româneşti este un capitol care ar putea sta în atenția dialectologilor. Câteva dintre constatările în această privință le-am făcut cunoscute prin comunicări publice (conferințe, simpozioane, colocvii) şi prin publicarea lor în volume colective[3].

Prezentul articol îşi propune o sistematizare şi o prezentare a situațiilor în care prezența sau lipsa accentului are un rol important, determinând unele fenomene fonetice diferențiate dialectal; pe de altă parte, accentul este în strânsă legătură cu anumite aspecte morfologice dialectale şi populare (schimbări de paradigmă între clasele de conjugări sau în interiorul acestora (I şi IV, II şi III etc.).

Fenomenele dialectale mai frecvente în care este implicat, într-un fel sau altul, accentul, ar putea fi grupate astfel:

1. Absența sau prezența accentului sau poziția acestuia în cuvânt determină schimbări de timbru ale vocalelor în cauză.

---

[1] Printre articolele care abordează aspecte dialectale ale accentului sunt de amintit articolele lui Conțiu 1971 şi Faiciuc 1973.

[2] Pentru o prezentare detaliată a situației şi bibliografie vezi Todi 2009. Adăugăm la cele menționate studiul lui Ursan 2008 (publicat în timp ce articolul nostru citat anterior era deja sub tipar), în care apar referiri la configurația dialectală a dacoromânei actuale (cu unele observații şi la situația accentului în diferite graiuri), forme accentuale care nu definesc anumite arii dialectale; prin răspândirea lor mai largă ele ar putea fi considerate populare; aici se încadrează şi accentuarea unor neologisme, neconformă cu norma, a căror circulație nu se limitează la o anumită regiune.

[3] Todi 2007, 2008a, 2008b, 2009, Todi & Nevaci 2008), Mladin & Todi 2009. În unele dintre acestea am discutat şi forme accentuale care, fără a defini o anumită arie dialectală sau arii dialectale, ar putea fi considerate, prin răspândirea lor mai largă, populare; de pildă, accentuarea unor neologisme, neconformă cu norma.

FD, XXXII, Bucureşti, 2013, p. 149–156

BDD-A15337 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:30 UTC)

a. astfel, unele graiuri manifestă tendința de închidere a vocalelor neaccentuate a (> ă: papúc > *păpúc*), e (>i: plecát > *plicát*), o (> u: *îngrupát*). Fenomenul pare să fie mai frecvent în Banat, dar şi în Crişana;

b. sincopa vocalelor accentuate *í* şi *ú* (fenomen neobişnuit, pentru că, de regulă, vocalele neaccentuate sunt cele care suferă sincoparea) la formele de participiu, cu mutarea accentului de pe sufix pe radical este întâlnită într-o arie dialectală specifică Transilvaniei, dar şi în Banat): *am văst* (< lat. *vis(i)tus*), (am văzút), formă verbală etimologiceă de participiu care a determinat ulterior fenomene similare la *am găst* (am găsít), *am aúst* (am auzít), *am vint* (am venít), *am căst* (am căzút), *am şăst* (am şezút), *găst (am găsít), am piert* (am pierdút)[4]. Formele respective au dispărut în restul teritoriului, precum şi în limba literară;

c. rostirea mai lungă a vocalelor accentuate este principala trăsătură fonetică a graiurilor din Transilvania; coroborată cu accentul de intensitate, lungimea vocalei accentuate, ea individualizează graiurile nord-vestice (Crişana, Maramureş).

2. Unii diftongi accentuați suferă, în anumite situații, monoftongarea.

a. Se monoftonghează diftongii accentuați: e̯á (inclusiv final) şi o̯á > é̯ şi ó̯ (deschise): *spuné̯m, avé̯, puné̯, vedé̯m, uşó̯ră* (Transilvania).

b. Diftongul i̯á > i̯é (mui̯át > *mui̯ét*, bă i̯át > *bă i̯ét*; tămâi̯át > *tămâi̯ét*) – graiul moldovean (exemplele apar şi la Eminescu), dar şi cel maramureşean).

3. În flexiunea verbului[5], prezența sau absența accentului este asociată, în unele arii dialectale, cu anumite schimbări de conjugare.

La formele de conjugarea I şi a IV-a (la indicativ şi conjunctiv prezent), în care aceste categorii de verbe îşi pierd sufixul, accentul se mută pe radical:

1. Specifică graiurilor din nordul şi vestul țării şi nord-vestul Olteniei este utilizarea unor verbe de conjugarea I şi a IV-a, la indicativ şi conjunctiv prezent, fără sufix (şi cu deplasarea accentului pe radical) este: *cin* (cinéz), *ciúgule / ciugoále* (ciuguléşte), *ciup* (ciupésc), *júmul* (jumulésc), *péscui* (pescuiésc), *săr* (săréz), *se împutínă* (se împuținează), *se oáspătă* (se ospătează), *se prăpăde* (se prăpădéşte) etc. (TDR, p. 262, 305, 374), la care am putea adăuga: *amórte* (amorțéşte), *se pérpele* (se perpeléşte), *se ópăre* (se opăréşte), *să ócole* (să ocoleáscă) etc.

În graiurile munteneşti formele sufixate circulă în variație liberă cu cele nesufixate (TDR, p. 178).

În ariile dialectale în care se petrece fenomenul invers (se sufixează verbe care în limba literară sunt nesufixate), accentul se mută pe radical.

În unele zone apar forme sufixate, corespunzătoare celor nesufixate din limba literară: *mustréz* (móstru), *dărméz* (dărâm), *omorăsc* (omór), *simțăsc* (simt), uneori forma sufixată şi cea nesufixată coexistând în vorbirea aceluiaşi individ (TDR, p. 335).

[4] TDR 1994: 358.

[5] Pentru rolul accentului în conjugarea verbului, vezi Lombard 1955.

BDD-A15337 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:30 UTC)

Menționăm că fenomenul pierderii sau ataşării sufixului de indicativ şi conjunctiv prezent nu este numai dialectal, ci uneori poate fi considerat popular (fapt de limbă vorbită), întrucât se întâlneşte, mai mult sau mai puțin frecvent, în toate ariile dialectale. El afectează nu numai cuvinte din fondul vechi al limbii, ci şi neologisme. Din această perspectivă amintim lucrările normative care fie optează pentru o anumită formă verbală, cu sau fără sufix, fie admit, în numeroase cazuri, dubletele morfologice[6].

2. În toate graiurile româneşti se întâlnesc schimbări de conjugare: cele mai frecvente sunt trecerile de la conjugarea a II-a la a III-a (şi, ceva mai rar, invers)[7]; ele se manifestă mai ales prin structurile accentuale: în graiurile olteneşti au fost înregistrate, izolat, cazuri în care verbe de conjugarea a II-a apar, la persoanele I şi a II-a plural, cu accent pe radical: *védem, védeț, tácem, táceț* (pct. 964)[8]; în aceeaşi arie lingvistică, la câteva verbe de conjugarea a IV-a apar forme cu accent pe radical după modelul conjugării a III-a: *ascútem, ascúteț* (pct. 932), *a u̯údem, a u̯údeț* (pct. 907), *súntem, súnteț*; *smútem* ‚asmuțim', *smúteț* (pct. 901), precum şi fluctuații de accent de tipul: *ț̂âném, ț̂ânéț; umplém, umpléț* (pct. 902); *ț́ânem, ț́âneț; úmplem, úmpleț* (pct. 901)[9]; astfel de deplasări accentuale se întâlnesc şi în Moldova (TDR, p. 224).

3. Deplasarea accentului de pe radical pe sufix la unele verbe de conjugarea a III-a (*spunéți, făcéți* etc., mai ales în forme conjuncte cu pronume) s-ar putea explica prin analogia cu verbe de alte conjugări, accentuate pe sufix; fenomenul, relativ frecvent în dacoromână, a fost semnalat şi în dialectele sud-dunărene: în istroromână, unde această accentuare s-a generalizat (*cunostén* 'cunoaştem'*, trazéț* 'trageți'), în aromână şi meglenoromână[10].

a. În legătură cu formele de perfect simplu la verbele de conjugarea a III-a s-a constatat existența unor variante de accentuare, pentru care limba literară admite tipul slab, cu accent pe sufix (*arséi, arséşi; întorséi, întorséşi; rămăséi, rămăséşi; ziséi, ziséşi*), alături de care circulă variante de tip tare, accentuate pe radical (*mérsei, mérseşi; rămásei, rămáseşi* etc.), singura formă care nu pune probleme de accentuare fiind persoana a III-a singular; *árse, întoárse, rămáse, zíse* etc.[11] Două

[6] Vezi studiul nostru care subliniază evoluția normei lingvistice în această privință (analiza comparativă a celor două lucrări normative de bază, $DOOM_1$ şi $DOOM_2$, apărute la un interval de doar două decenii). Comparația noastră relevă dinamica normei în domeniul morfologiei (Todi 2007).

[7] Pentru detalii, vezi şi Pană Dindelegan 1987.

[8] Conțiu 1971, 161. Ca o observație deocamdată empirică (intenționăm să facem o documentare detaliată în această privință), menționăm că în ultimii ani am auzit, personal, astfel de forme (pentru verbul *a vedea*) la vorbitori din Muntenia, inclusiv din Bucureşti (prima constatare de acest fel am făcut-o în primăvara anului 2011, când am auzit pentru prima dată formele indicate la un vorbitor din Muntenia); în ultima vreme frecvența lor pare să fi crescut (recent, într-o singură zi am auzit de trei ori astfel de forme la persoane provenind din județe diferite, toate din Muntenia).

[9] *Ibidem*, p. 161–162.

[10] Puşcariu 1994, 102.

[11] Avram, 1987, 47–54.

BDD-A15337 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:30 UTC)

variante circulă mai ales la persoanele I şi a II-a plural: *mérserăm / mersérăm, mérserăţi / mersérăţi*, în legătură cu care opiniile specialiştilor sunt împărţite[12].

b. în cadrul flexiunii nominale, prezenţa sau absenţa sufixului se poate corela cu exprimarea unor forme de vocativ.

Interesant este comportamentul accentului la unele vocative în Maramureş – au fost consemnate forme scurte, reduse prin apocopă, cu deplasarea accentului originar (*finú, nănaşú, uncheşú, şogó* etc.) şi vocative terminate în *-ă* sau *-e*, cu accentul pe desinenţă (*mamă, mătuşă, tată, cuscré* etc.); în aceeşi arie lingvistică se constată deplasări de accent şi la unele substantive în *-ă*, cu vocativul în *-le* (*mamăle, tatăle* – înregistrate de I.-A. Candrea şi în Ţara Oaşului) sau la vocative în *-o*, cu accentul păstrat sau mutat pe desinenţă (*mamó, babó*)[13].

În graiurile din Crişana şi în vestul Maramureşului are loc o deplasare specifică de accent (pe silaba penultimă) la vocativele în *-ule* (*cuscrúle, finúle* etc.), precum şi în forma *şogóre*, care ar fi influenţat şi nominativul (*şogór*)[14].

În româna din Moldova au fost înregistrate[15] fluctuaţii accentuale la mai multe categorii de cuvinte (în special neologisme) în pronunţarea cărora vorbitorii din România întâmpină rar dificultăţi[16]. În majoritatea cazurilor, este vorba despre deplasarea accentului pe o silabă anterioară; fenomenul a fost remarcat, în urmă cu câteva decenii, de Al. Niculescu, care considera accentuarea regresivă un „fenomen romanic semicult”[17]; deşi exemplele pe care le oferă studiul menţionat sunt diferite, exemplele de mai jos, preluate din dicţionarul lui A. Crijanovschi, se înscriu în aceeaşi tendinţă general romanică pe care Al. Niculescu o semnala în română, spaniolă şi italiană. Dicţionarul amintit înregistrează deplasări ale accentului pe o silabă anterioară în următoarele situaţii (exemplele de mai jos sunt preluate din studiul nostru referitor la aspectele populare şi dialectale ale accentului[18]):

a. La numeroase derivate (substantive şi/sau adjective) cu sufixul *-tór* (la cuvinte de câte 4, 5 sau 6 silabe), la care se constată tendinţa deplasării accentului pe silaba anterioară (penultimă); avem în vedere cuvinte precum: *acceleratór 1, acompaniatór, adnotatór, agitatór, amplificatór, analizatór, anchetatór, aviatór, calcinatór, carburatór, catalizatór, civilizatór, clasificatór, colectór, colonizatór, comentatór, compilatór, compozitór, comutatór, condensatór, conformatór, congelatór, conspiratór, convectór, cooperatór, coordonatór, corectór 1* etc. (dăm alături formele accentuale incorecte, nerecomandate de autor, însoţite, uneori, şi de alte greşeli de pronunţie, eventual ortografice[19]: **accelerátor, *acompaniátor,*

[12] Pentru întreaga discuţie asupra opiniilor lingviştilor şi repartiţiei dialectale a acestor forme, *ibidem*.

[13] Faiciuc, 1973), 63–74.

[14] TDR, p. 303, 317.

[15] Crijanovschi, 2000.

[16] Am înregistrat mai jos doar fluctuaţiile neliterare, nu şi pe cele acceptate de normă.

[17] Niculescu, 1969, 157–165.

[18] Todi 2009.

[19] În cele ce urmează am notat formele respinse de normă cu asterisc (*).

BDD-A15337 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:30 UTC)

**adnotátor, *ág(h)itátor, *amplificátor, *análizátor, *anchetátor, *calcinátor, *carburátor, *catalizátor, *civilizátor, *clasificátor, *coléctor, *colonizáto*r, **comentátor*, **compilátor*, **compozítor, *comutátor*, **condensátor*, **conformátor*, **congelátor*, **conspirátor*, **convéctor*, **cooperátor*, **coordonátor*, **coréctor 1* etc.).

Totuşi, inventariind formele înregistrate de dicţionarul amintit, constatăm că această fluctuaţie accentuală nu e consemnată la toate derivatele în *-tor*; astfel, par să nu pună probleme accentuale derivatele în *-tor* cu bază mai veche în limbă (*cercetătór, cerşetór, cheltuitór, fierbătór, legiuitór, lustruitór, suflătór 1, suflătór 2, trăgătór 1, trăgătór 2, tulburătór, ucigătór 1, ucigătór 2, următór, vindecătór, vorbitór* etc.), dar şi unele neologisme (*circulatór, colaboratór, conciliatór 1, conectór, contractór, corupătór, incriminatór, infractór, modificatór 1, ondulatór, pacificatór, sortatór 1, sortatór 2, stimulatór 1, transportatór, trasatór 1, trasatór 2, viticultór* etc.).

b. Compuse (cu elementele de compunere / sufixoide) savante:

– *gráf*: *aerográf* (**aérograf*), *autográf* (**autógraf*), *biográf* (**biógraf*), *cardiográf* (**cardiógraf*), *cartográf* (**cartográf*), *cinemátográf* (**cinematógraf*) etc.
– *grafíe*: *biografíe* (**biográfie*), *cartografíe* (**cartográfie*) etc.
– *lóg*: *analóg* (**análog*), *antropológ* (**antropólog*), *arheológ* (**arheólog*), *astrológ* (**astrólog*), *bacteriológ* (**bacteriólog*), *biológ* (**biólog*), *cardiológ* (**cardiólog*), *dermatológ* (**dermatólog*) etc.
– *naút*: *acvanaút* (**acvanáut*), *aeronaút* (**aeronáut*), *argonaút* (**argonáut*), *astronaút* (**astronáut*) etc.
– *nautică*: *aeronaútică* (**aeronáutică*); *astronaútică* (**astronáutică*) etc.
– *oíd*: *alcaloíd* (**alcaloíd*), *asteroíd* (**asteróid*), *australoíd* (**australóid*), *elicoíd* (**elicóid*), *elipsoíd* (**elipsóid*), *hiperboloíd* (**hiperbolóid*) etc.

General în Transilvania este considerat şi accentul pronumelor şi adverbelor compuse (pe primul segment al cuvântului, reprezentat de pronumele sau adverbul relativ-interogativ *ce, cine, unde, când, cum*), diferit de cel din limba literară (care înregistrează ca formă corectă accentuarea pe elementul final de compunere *-vá*): „*céva* (ALR II s.n., 5, h. 1393, pct. 102, 105, 172, 219, 228, 260, 272, 284), *cíneva* (ALR II, s.n., 6, h. 1738, pct. 102, 105, 130, 141, 272, 284), *úndeva, cándva, cúmva*; acest mod de a accentua este general în Transilvania, cu excepţia sud-estului zonei”. (TDR, p. 358).

4. Uneori etimologia cuvântului (cu păstrarea formei originare, moştenite sau împrumutate) explică prezenţa dialectală a unor forme; este cazul unor împrumuturi vechi cu accentul etimologic păstrat: substantivele feminine de origine turcă terminate în *-á* accentuat: *abá, ocá, páftá* etc.; unele dintre ele, adaptate la sistemul românesc, au accent pe silaba penultimă (*ábă, ócă, páftă* etc.); cuvinte de origine maghiară, cu accent păstrat, în general, pe prima silabă, iar în alte cazuri „românizat”, prin intrarea fie în categoria celor cu accent paroxiton (mai frecvent), fie cu accent proparoxiton (mai rar), sau cu fluctuaţii de accentuare

BDD-A15337 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:30 UTC)

(*ceárdaş – ceardáş, gíngaş – gingáş, lácăt – lăcát* etc.)[20]; unele neologisme romanice (intrate la noi prin filieră rusă ori germană) precum *cavalérie, infantérie* pronunțate, în Ardeal, *cavaleríe, infanteríe*; sau *augúst, fabrícă, muzícă, industríe*; *Ánton, Teódor, Ştéfan, Émil, Mária* (în loc de *Antón, Teodór, Ştefán, Emíl, María…*[21]; şi TDR aminteşte că „se accentuează pe prima silabă şi unele nume de persoană ca *Émil*, *Ştéfan*, în întreaga Transilvanie ca şi în Banat, Crişana, Maramureş şi jumătatea nordică a Moldovei (ALR II s.n., 5, h. 1537) şi *Mária*, în centrul şi vestul Transilvaniei (ALR II, s.n. 5, h. 1545)”[22].

Constatam, într-un articol precedent, că unele zone mai conservatoare prezintă, la unele cuvinte, accent arhaic, etimologic, acesta nefiind însă reprezentativ în mod exclusiv pentru o anumită arie lingvistică. Aşa, de pildă, pentru **subdialectul bănățean**, lucrările de specialitate amintesc conservarea accentului în formele de indicativ prezent ale verbului *a blestema*: *blástăm* (înregistrat de NALR Banat, chest. 1882, ALR II, VII, h. 1881, 1882); formele cu accent etimologic (*blástăm, blástămi, blástămă*) sunt generale „în Transilvania, Crişana, Maramureş, Banat, nord-vestul Olteniei şi Moldova de nord” (TDR, p. 358); în subst. *măduvă*: *mădúuă* (*mădúgă, mădúhă, mădúvă*): NALR – Ban. I, h. 92; în subst. *áripă*: *(h)áripa (hárpe, árpiie)*: chest. 983 „în afara unei zone, situate în nord-estul Banatului, în care cuvântul este accentuat paroxiton” (TDR, p. 244); în substantivul *anin*, care apare cu accent paroxiton (*ánin*)[23]; în formele flexionare ale pronumelui demonstrativ sau relativ: *astúia, alóra, cărúia*, unde pronumele păstrează accentul ca în latina populară şi ca în aromână. Accente diferite de cel recomandat de normă au mai fost înregistrate la cuvintele *p(i)elíță, políță, veveríță* (chest. 797), *oftícă, padínă*, „în cea mai mare parte a ariei bănățene, în afara unei zone restrânse în nordul Banatului, unde accentul e proparoxiton” (TDR, p. 244), precum şi unele adverbe: *acoló, încoló, dincoló*[24].

5. Se înregistrează uneori accente diferite de la o arie lingvistică la alta, conforme sau nu cu norma, fără caracter sistematic[25].

În concluzie, se poate afirma că accentul, prin repartiția sa dialectală, oferă informații interesante în legătură cu etimologia şi evoluția unor cuvinte de la o arie la alta. Cercetări detaliate ulterioare ar putea arăta dinamica formelor accentuale în timp, precum şi dinamica normei, nu numai în cuvinte izolate, ci şi în anumite paradigme verbale.

[20] Puşcariu, 1994, 99.
[21] *Ibidem* 98.
[22] TDR 358.
[23] I.-A. Candrea, *Atlasul lingvistic al Banatului*, manuscris; înregistrat şi de Puşcariu, apud TDR 1994, 244.
[24] Todi 2009.
[25] *Ibidem*.

BDD-A15337 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:30 UTC)

BIBLIOGRAFIE ŞI ABREVIERI

Atlase lingvistice

ALM = *Atlasul lingvistic moldovenesc*, redactat de R. Udler şi V. Comarnițchi cu participarea lui V. Melnic şi V. Pavel. Vol. I, 1,2: II, 1,2. Chişinău, 1968–1973.

NALR Banat = *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Banat*, I, sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, Bucureşti, 1980.

NALR Oltenia = *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia*, sub conducerea lui Boris Cazacu, de dr. Teofil Teaha, Ion Ionică şi Valeriu Rusu, Bucureşti, 1967.

ALR II = *Atlasul lingvistic român. Serie nouă*, întocmit de Institutul de Lingvistică al Filialei din Cluj a Academiei Republicii Populare Române, vol. I–VII, Bucureşti, 1956–1972.

ALRM = *Micul atlas lingvistic român*, publicat de Muzeul Limbii Române din Cluj sub conducerea lui Sextil Puşcariu: partea I (ALR I), vol. I–II, de Sever Pop; partea a II-a (ALR II), vol. I şi suplement de Emil Petrovici, Cluj, 1938 (I 1); Sibiu, Leipzig, 1942 (I–2): Sibiu, Leipzig 1940 (II–1); Sibiu, Leipzig, 1942 (II–1 suplement).

Dicționare şi lucrări normative

Crijanovschi 2000 = Andrei Crijanovschi, *Dicționar de dificultăți ale limbii române*, Chişinău, Editura Arc – Editura Museum.

DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

DOOM 1 = Academia Republicii Socialiste România, Institutul de Lingvistică din Bucureşti, *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei, 1982.

DOOM 2 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, ediția a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

ÎOOP = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuație*, ediția a V-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1995.

Studii şi articole

Avram 1987 = Mioara Avram, *Probleme ale exprimării corecte*, Bucureşti, Editura Academiei RSR.

Conțiu 1971 = Mihai Conțiu, *Observații asupra accentuării formelor verbale în graiurile olteneşti*, FD, 7, p. 159–172.

Faiciuc 1973 = Ion Faiciuc, *Vocativul termenilor de înrudire şi al prenumelor în graiul maramureşean*, în CL, 18, 1, p. 63–74.

Lombard 1955 = Alf Lombard, *Le verbe roumain. Étude morphologique,* II, Lund.

Mladin & Todi 2009 = Ioan-Constantin Mladin, Aida Todi, *Recherches sur la constitution de la norme accentuelle en roumain, Bon usage et variation sociolinguistique* (*Good usage and sociolinguistic variation: Diachronic perspectives and national traditions*), Murray Edwards College, University of Cambridge, 16–18 July 2009), publicata in rezumat pe situl universitatii Cambridge: http://www.mml.cam.ac.uk/french/observations/abstracts.html

BDD-A15337 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:30 UTC)

Niculescu 1969 = Al. Niculescu, *Un fenomen romanic semicult: accentuarea regresivă*, SCL, 20, nr. 2, 157–165.
Pană Dindelegan 1987 = Gabriela Pană Dindelegan, *Aspecte ale dinamicii sistemului morfologic verbal (perioada de după 1880)*, Tipografia Universității din Bucureşti.
Puşcariu 1994 = Sextil Puşcariu, *Presiunea şi înălțimea (accentul)*, în *Limba română (vol. II) Rostirea*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 95–108.
Saramandu, Nevaci, Radu 2008 = Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Carmen-Ioana Radu, *Lucrările Primului Simpozion Internațional de Lingvistică, Bucureşti, 13–14 noiembrie 2007*, Editura Universității din Bucureşti, p. 345–354
TDR 1994 = *Tratat de dialectologie românească* (coordonator: Valeriu Rusu), Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984.
Todi 2007 = Aida Todi, *Fluctuații în flexiunea verbului în limba română actuală*, în *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare*, Editura Universității din Bucureşti, 2007, p. 213–219.
Todi 2008a = Aida Todi, *Dubletele accentuale şi norma lingvistică*, în Nicolae Saramandu, Manuela Nevaci, Carmen Ioana Radu, „Lucrările Primului Simpozion Internațional de Lingvistică, Bucureşti, 13–14 noiembrie 2007", Editura Universității din Bucureşti, p. 345–354.
Todi 2008 b = Aida Todi, *Accentul românesc. Evoluție şi aspecte normative,* în *Filologia modernă: realizări şi perspective în context european*, Chişinău, Academia de Ştiințe a Moldovei, Institutul de Filologie, 2008, p. 323-328.
Todi 2009 = Aida Todi, *Accentul românesc. Aspecte dialectale*, în *Lucrările celui de-al XIII-lea Simpozion Internațional de Dialectologie (Baia-Mare, 19–21 sept. 2008)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, vol. II, p. 595–612.
Todi & Nevaci 2008 = Aida Todi, Manuela Nevaci, *Rolul distinctiv al accentului în limba română din perspectivă istorică şi dialectală*, Colocviul Catedrei de limba română, Universitatea Bucureşti, 5–6 dec. 2008.
Ursan 2008 = Vasile Ursan, *Despre configurația dialectală a dacoromânei actuale*, în „Transilvania", nr. 1, p. 77–85.

DIALECTAL AND FOLK OCCURENCES OF THE ROMANIAN ACCENT

ABSTRACT

The aim of this paper is to systematize and present the cases where the presence or absence of stress plays an important part, causing certain phonetic phenomena in different dialects; on the one hand, stress is closely related to certain dialectal and folk morphological aspects (shifts in conjugation classes or within them (1st and 4th, 2nd and 3rd, etc.).

The major dialectal phenomena involving stress in one way or another could be grouped as follows:

a. The presence or absence of stress or its position in a word determines changes in the quality of the vowels involed;

b. Some stressed diphthongs undergo, in some cases, monophthongization; in other cases, some stressed vowels are diphthongized;

c. In verb inflection, the presence or absence of stress is associated, in some dialectal areas, with certain changes in conjugation; la substantiv, with the use of certain forms of the Vocative case.

Universitatea „Ovidius"
Constanța

BDD-A15337 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:30 UTC)